Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזע בראסט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערריכיש-אונגארן
גאנציעריג 10 גולדען עסט.-ווערה.
האלביעריג 5 „ „ „ „
פיעראלעריג 2 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעריג 11 גולדען עסט.-ווערה.
האלביעריג 5 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פיעראלעריג 2 „ 75 „ „

אויף דיעזע צייטונג קאנן מא
יעדען מאג
פ ר ע נ מ ע ר ע ן
אונד דער פרענטפראצאנס-פערשין
בענוצנג מיט דעם עפסאנג דעם
ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פ ע ס ט
אלט-נאססע נומ' 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענטפראנ-
ציאנסנגלעכע צו זענדען בעליעבט.

Nr. 103, צעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מאנטאג ד אלול ה.ת.ר.ל.ח. — Pest, den 2. September 1878.

אינזער קריעג

אין דען צוויי טירקישען פראווינצען.

דער קאמפף דער רעוואלוציאנערען געגען דיא ארמעע דעם גראפען סאפארי ביי דאבא דיערט נאך איממער פארט. בינאהע יעדען טאג פינדען דא געפעכטע שטאטט. דיא רעוואלוציאנערען וויסען געפלוכ, דאס גראף סאפארי באלדיגסט איינע בעדייטענדע פערשטערקונג ערהאלטען ווירד, וועסהאלב זיא נאך ביי איטען זיך זא זעהר צום קאמפפע דרענגען, דא זיא האפפען, דעם גראפען סאפארי איינען בעדייטענדען שלאג געבען צו קאנען, בעפאר נאך זיינע פערשטערקונג איינטרייפפט. — איך אם 30טען אינסט, אום דאס 11 אוהר פאר-מיטטאגס, האבען דיא רעוואלוציאנערען מיט 5 גראסען קאנאנען איינען אנגריפף איך דיא ארמעע דעם גראפען סאפארי ביי דאבא אונטערנאממען. אונזערע קאנאנען פיערטען צוריק, אונד בין 2 אוהר נאכמיטטאגס זינד פאן דען 5 קאנאנען דער רעוואלוציאנערען 4 צום שווייגען געבראכט וואר-דען, זא דאס נור נאך 1 קאנאנע בין 6 אוהר טהע-טיג וואר. צווישען 6 אונד דאס 8 אוהר אבענדס ווארען איך בידען זייטען בלאם דיא געוואהרע טהעטיג, עס עגטווייקעלטע זיך איין מעסיגעס גע-וועהר-פיעער. — דיא פערלוסטע אין דיעזעם 9 שטונדיגען געפעכטע זינד נאך אונבעקאנגט.

עס איזט צום שטוינען, דאס גראף סאפארי אם 30-טען אינסט נאך קיינע פערשטערקונג ער-האלטען האטטע, פאן דאבא בין צו אונזערער לאנדעס-גרענצע זינד נור 5 מיילען, אונד דאך קאנגטען דיא נייען ארמעען צור פערשטערקונג דער ארמעע דעם גראפען סאפארי בין הייטע נאך ניכט אין דאבא איינטרעפפען! — זאנדערבאר!

גראף סאפארי מוס זיך דאהער נאך איממער איך זיינע פערטהיידיגונג בעשרענקען. ער ווירד נור דאנן איך דען אנגריפף איך דיא פיעלען פאר איהם שטעהענדען רעוואלוציאנערען איינגעהמען קאנגען, וועגען זיינע ארמעע נענגענד פערשטערקט זיין ווירד.

ערסט יעטצט איזט איך דער אמטליכע אוס-וויז ערשיענען איבער דיא פערלוסטע, וועלכע אונזערע ארמעע אם 19-טען אינסט ביי דער אינגאהמע פאן סעראיעווא האטטע. דער גע-זאממט-פערלוסט אונזערער ארמעע וואר דארט 350 מאנן, נעמליך: 1 אפפיציער אונד 55 סאלדא-טען טאדט, 8 אפפיציערע אונד 284 סאלדאטען פערוואונדעט, אונד 2 סאלדאטען זינד פערשוואונ-דען, אהנע דאס מאן וויסטע, אב זיא נאך אם לע-בען זינד. — פיליפפאוויטש מעלדעט, דאס ער אין דען געפעכטען פאם 15-טען בין 17-טען אינסט (פאר דער אינגאהמע סעראיעווא'ס) נור 7 טאדטע אונד 81 פערוואונדעטע, דארונטער 4 אפפיציערע, פערלארען האט.

אין דער הערצעגאווינא מאכט אונזערע ארמעע בעדייטענד בעסערע פארט-שרייטע. אם 28-טען אינסט וואורדע שאן דיא שטאדט גליוזיניע (3/4 מיילען אסטליך פאן מאש-טאר) פאן אונזערער ארמעע בעזעטצט. איך דיעזע מוסטע דיא בעפאלקערונג אהרע וואפפען אב-ליעפערן, דיא נאנצע וויסטליכע גענגענד דער הערי-צעגאווינא איזט בערייטס אונזערער ארמעע אונ-טערוואר'פען, פיעלע רעוואלוציאנס-אנפיהרער קא-מען צו אונזערעם קאממאנדאנטען נאך שטאלאיץ אונד ערקלערטען, זיך ניכט מעהר אן דער רע-וואלוציאן צו בעטהיילינען. — נור אן דער זידלי-בען גענגענד דער הערצעגאווינא שטעהען נאך גגגען 1000 רעוואלוציאנערע.

איך דיא טירקישען סאלדאטען אין דער הערצעגאווינא, וועלכע אנפאנגס מיט דען רעוואל-לוציאנערען גרהאלטען, שטעללען זיך יעטצט זעלבסט אונזערעם קאממאנדאנטען, אום אהרע ערגבענהייט צו ערקלערען. אין דער אימגענענד פאן מאשטאר האבען 156, אונד אן דער גרענצע דאלמאציענס האבען 152 טירקישע סאלדאטען זאממט אהרען אפפיציערען דיא וואפפען נידעדר-געלעגט. דיעזע טירקישען סאלדאטען וועדען נאך קאנסטאנטינאפעל צוריק טראנספארטירט.

דיא הויפט-מאכט דער רעוואלוציאנערען איזט יעטצט נור נאך אים אסטען פאן באסניען אונד דער הערצעגאווינא געגען דיא גרענצע פאן סערביען. דיא רעוואלוציאנערען האבען דארט זאגאר בעפעסטיגונגען ערריכטעט. זאבאלד דיא ארמעע דעם גראפען סאפארי איינע בעדייטענדע פערגראסערונג ערהאלטען ווירד, ווירד זיא זיר-ווערליכט. דער מיליטער-פפליכטיגע בירגער מוס זיינע פאמיליע, הויז אונד האף פערלאססען אונד זיך צור ארמעע בעגעבען. נאטירליך ריפט דאס אים גאנצען לאנדע איינע אללגעמיינע אופרעגונג הערפאר; אללעם ערפללט וואהל זיינע פפליכט, איזט אבער דענאך געגען דיעזע בעזעטצונגס-געשיכטע, זעהר אופגעבראכט. — אבער גראף אנדראשי לאסט זיך פאם געשרייא דער בעפאלקע-רונג אונד דער צישטיגגען ניכט צוריקשרעקען, ער פערפאלגט ווייטער זיינען וועג אונד ווילל זיין ציעל דורכאוס ערריכען.

גראף אנדראשי דענקט זיך: אין דיעזען פרינסטען צישען זאלל דאס פאלק אין וואפפען זיין, דא יעטצט אייגע וואהל-אויסגעריכטעטע אונד קריעגס-בעריטע ארמעע זעהר נאשהווענדיג ווערדען קאנגטע. דער פריעדע איזט קריעגס-ווענס הערגעשטעללט. גרייבענלאנד האט זיינע גאנצע ארמעע איך דען קריעגס-פיס געשטעללט אונד ווילל אם 15-טען סעפטעמבער דען אייגענע-ליכען קריעג געגען דיא טירקיא אופגעהמען, אים פאללע דיעזע בין דאמאלס ניכטס נאכגעבען זאללטען. — דיא גראפע רוסישע ארמעע שטעהט נאך איממער אין דער אומגענענד פאן קאנסטאנ-טינאפעל. אין טהיל דיעזער רוסישען ארמעע וואללטע זיך שאן נאך אדעססא אינשפפען, אבער דיא מיסטע ווייטער אין סאן שטעפאנא פערבלי-בען, ווייל דיא ענגלישען קריעגס-שיפפע נאך אום-מער הארט פאר קאנסטאנטינאפעל שטעהען. — איבריגענס מיסען יעטצט איך דיא רוסען דען קריעג געגען דיא רעוואלוציאנערען טירקען אום געבירגע זידלך פאן פיליפפאפעל דיא אופפערדרונג גע-ריכטעט, דיא וואפפען נידעדרצולעגען, דא אבער דיא רעוואלוציאנערען טירקען דיעזער אופפער-דערונג ניכט פאלגטען, מוסטען דיא רוסען דען קאמפף געגען זיא אופנעהמען. פיעלע דער דאר-טיגען טירקישען ארטשאפטען זינד פאן דען רוסען גידעדרגעבאנגען וואردען. דיא שלאכט דוירטע דרייא טאגע, אהנע דאס דיא רוסען דיא דארטיגען רעוואלוציאנערען צוריקדרעגען קאנגטען. דיא רוסען מיסען יעטצט איך נייע פערשטערקונגען ווארטען. באלד וועדען וועדער 50000 רוסען אין יענע רעוואלוציאנערע געגענד איינריקען.

נאך דרייא מאנאטע פאר דער בעזעטצונג באסניעס אונד דער הערצעגאווינא ערקונדיגטע זיך גראף אנדראשי בייא אינזערעם קאנזול אין סעראיעווא, אב דענן דיא דארטיגע בעפאלקערונג געגען אייגע פרעמדע בעזעטצונג זא זעהר ער-ביטטערט ווערע — אונד דיעזער קאנזול אנטוואר-טעטע, דאס דיא הערפאראנגעדסטען אונד בע-דייטענדסטען מענגער פאן באסניען אונד דער הערצעגאווינא אייגע בעזעטצונג אונד פערוואל-טונג דיעזער פראווינצען דורך עסטערריכ-אונגארן זאגאר זעהר זעהנזיכטיג הערבייווינשען. בלאס דער געמיינע נידעדרע פאלקס-הויפע, דער אויך פאן דען סערבען געגען עסטערריכ-אונגארן גע-העטצט ווירד, קאנגטע זיך צו אייגעם קאמפפע גע-גען דיא פרעמדע בעזעטצונג ענטשליעסען; אבער דיא בעאמטען, אפפיציערע אונד אנשטענדיגען קייפלייטע זעהען מיט זעהנזוכט דעם אייגמאכטיגע אונזערער סאלדאטען ענטגעגען.

זא האט אונזער קאנזול אין סעראיעווא בע-ריכטעט, אונד איך דיעזע בעריכטע שטיטצע זיך איך גראף אנדראשי, אלס ער דיא „בעזעטצונג“ פארנעהמען ליעס.

איינע הייטע פריה היער איינגעטראפפענע דעפעשע בראכטע דיא מעלדונג, דאס אין טרע-בינע (אים זידען דער הערצעגאווינא, אן דער גרענצע מאנטענעגראס) פאן נייעם אייגע העפטיגע רעוואלוציאן אויסגעבראכען איזט. דיא דארטיגע אויפשטענדישע בעפאלקערונג פערלאנגטע נעמליך פאן דעם טירקישען קאממאנדאנטען, וועלכער אין דער דארטיגען פעסטונג איזט, דיא טירקישען סאל-דאטען זאללען דיא פעסטונג פערלאססען, דאמיט דיא רעוואלוציאנערען אין דיאזעלבע אינצעהען אונד פאן דארט אויס דען קאמפף געגען דיא עס-טערריכ-אונגארישע ארמעע פיהרען קאנגען. דער טירקישע קאממאנדאנט וויל אבער ניכט דיעזער אויפפאדערונג דער רעוואלוציאנערען פאלגען, ער ווילל איהנען דיא פעסטונג ניכט איבערגעבען, וועסהאלב נון דיא רעוואלוציאנערען זיינ דעם 30-טען אינסט גענען דיא פעסטונג באמבארדירען, אום דיאזעלבע מיט געוואלט צו ערשטירמען. דער דארטיגע קאמפף צווישען דען רעוואלוציאנערען אונד דעם רעגולערען טירקישען מיליטער דויערט אלזא שאן 3 טאגע.

איינע הייטיגע דעפעשע אים סעראיעווא בעריכטעט, דאס 450 קראנקע פאן אונזערען סאל-דאטען נאך בראד (אן אונזערער גרענצע) טראנס-פארטירט וואردען. נור דיא 380 שווער-פערוואונ-דעטען בלייבען אין סעראיעווא. צו דיעזען 380 פערוואונדעטען געהערען איך זאלבע, דיא נאך אין דען געפעכטען פאר דער אינגאהמע סעראי-יעווא'ס פערוואונדעט אונד נאך סעראיעווא גע-בראכט וואורדען. דער געזונדהייטס-צישטאנד אונ-זערער סאלדאטען אין סעראיעווא איזט יעטצט אין שלעכטער, דא מאנכע אן דארם-קאטאר אונד אן טיפיס ערקראנקטען.

בען גענענד דער הערצעגאווינא שטעהען נאך גגגען 1000 רעוואלוציאנערע.

איך דיא טירקישען סאלדאטען אין דער הערצעגאווינא, וועלכע אנפאנגס מיט דען רעוואל-לוציאנערען גרהאלטען, שטעללען זיך יעטצט זעלבסט אונזערעם קאממאנדאנטען, אום אהרע ערגבענהייט צו ערקלערען. אין דער אימגענענד פאן מאשטאר האבען 156, אונד אן דער גרענצע דאלמאציענס האבען 152 טירקישע סאלדאטען זאממט אהרען אפפיציערען דיא וואפפען נידעדר-געלעגט. דיעזע טירקישען סאלדאטען וועדען נאך קאנסטאנטינאפעל צוריק טראנספארטירט.

דיא הויפט-מאכט דער רעוואלוציאנערען איזט יעטצט נור נאך אים אסטען פאן באסניען אונד דער הערצעגאווינא געגען דיא גרענצע פאן סערביען. דיא רעוואלוציאנערען האבען דארט זאגאר בעפעסטיגונגען ערריכטעט. זאבאלד דיא ארמעע דעם גראפען סאפארי איינע בעדייטענדע פערגראסערונג ערהאלטען ווירד, ווירד זיא זיר-ווערליכט. דער מיליטער-פפליכטיגע בירגער מוס זיינע פאמיליע, הויז אונד האף פערלאססען אונד זיך צור ארמעע בעגעבען. נאטירליך ריפט דאס אים גאנצען לאנדע איינע אללגעמיינע אופרעגונג הערפאר; אללעם ערפללט וואהל זיינע פפליכט, איזט אבער דענאך געגען דיעזע בעזעטצונגס-געשיכטע, זעהר אופגעבראכט. — אבער גראף אנדראשי לאסט זיך פאם געשרייא דער בעפאלקע-רונג אונד דער צישטיגגען ניכט צוריקשרעקען, ער פערפאלגט ווייטער זיינען וועג אונד ווילל זיין ציעל דורכאוס ערריכען.

גראף אנדראשי דענקט זיך: אין דיעזען פרינסטען צישען זאלל דאס פאלק אין וואפפען זיין, דא יעטצט אייגע וואהל-אויסגעריכטעטע אונד קריעגס-בעריטע ארמעע זעהר נאשהווענדיג ווערדען קאנגטע. דער פריעדע איזט קריעגס-ווענס הערגעשטעללט. גרייבענלאנד האט זיינע גאנצע ארמעע איך דען קריעגס-פיס געשטעללט אונד ווילל אם 15-טען סעפטעמבער דען אייגענע-ליכען קריעג געגען דיא טירקיא אופגעהמען, אים פאללע דיעזע בין דאמאלס ניכטס נאכגעבען זאללטען. — דיא גראפע רוסישע ארמעע שטעהט נאך איממער אין דער אומגענענד פאן קאנסטאנ-טינאפעל. אין טהיל דיעזער רוסישען ארמעע וואללטע זיך שאן נאך אדעססא אינשפפען, אבער דיא מיסטע ווייטער אין סאן שטעפאנא פערבלי-בען, ווייל דיא ענגלישען קריעגס-שיפפע נאך אום-מער הארט פאר קאנסטאנטינאפעל שטעהען. — איבריגענס מיסען יעטצט איך דיא רוסען דען קריעג געגען דיא רעוואלוציאנערען טירקען אום געבירגע זידלך פאן פיליפפאפעל דיא אופפערדרונג גע-ריכטעט, דיא וואפפען נידעדרצולעגען, דא אבער דיא רעוואלוציאנערען טירקען דיעזער אופפער-

דערונג ניכט פאלגטען, מוסטען דיא רוסען דען קאמפף געגען זיא אויפנעהמען. פיעלע דער דאר-טיגען טירקישען ארטשאפטען זינד פאן דען רוסען גידעדרגעבאנגען וואردען. דיא שלאכט דויערטע דרייא טאגע, אהנע דאס דיא רוסען דיא דארטיגען רעוואלוציאנערען צוריקדרעגען קאנגטען. דיא רוסען מיסען יעטצט איך נייע פערשטערקונגען ווארטען. באלד וועדען וועדער 50000 רוסען אין יענע רעוואלוציאנערע געגענד איינריקען.

נאך דרייא מאנאטע פאר דער בעזעטצונג באסניעס אונד דער הערצעגאווינא ערקונדיגטע זיך גראף אנדראשי בייא אינזערעם קאנזול אין סעראיעווא, אב דענן דיא דארטיגע בעפאלקערונג געגען אייגע פרעמדע בעזעטצונג זא זעהר ער-ביטטערט ווערע — אונד דיעזער קאנזול אנטוואר-טעטע, דאס דיא הערפאראנגעדסטען אונד בע-דייטענדסטען מענגער פאן באסניען אונד דער הערצעגאווינא אייגע בעזעטצונג אונד פערוואל-טונג דיעזער פראווינצען דורך עסטערריכ-אונגארן זאגאר זעהר זעהנזיכטיג הערבייווינשען. בלאס דער געמיינע נידעדרע פאלקס-הויפע, דער אויך פאן דען סערבען געגען עסטערריכ-אונגארן גע-העטצט ווירד, קאנגטע זיך צו אייגעם קאמפפע גע-גען דיא פרעמדע בעזעטצונג ענטשליעסען; אבער דיא בעאמטען, אפפיציערע אונד אנשטענדיגען קייפלייטע זעהען מיט זעהנזוכט דעם אייגמאכטיגע אונזערער סאלדאטען ענטגעגען.

זא האט אונזער קאנזול אין סעראיעווא בע-ריכטעט, אונד איך דיעזע בעריכטע שטיטצע זיך איך גראף אנדראשי, אלס ער דיא „בעזעטצונג“ פארנעהמען ליעס.

איינע הייטע פריה היער איינגעטראפפענע דעפעשע בראכטע דיא מעלדונג, דאס אין טרע-בינע (אים זידען דער הערצעגאווינא, אן דער גרענצע מאנטענעגראס) פאן נייעם אייגע העפטיגע רעוואלוציאן אויסגעבראכען איזט. דיא דארטיגע אויפשטענדישע בעפאלקערונג פערלאנגטע נעמליך פאן דעם טירקישען קאממאנדאנטען, וועלכער אין דער דארטיגען פעסטונג איזט, דיא טירקישען סאל-דאטען זאללען דיא פעסטונג פערלאססען, דאמיט דיא רעוואלוציאנערען אין דיאזעלבע אינצעהען אונד פאן דארט אויס דען קאמפף געגען דיא עס-טערריכ-אונגארישע ארמעע פיהרען קאנגען. דער טירקישע קאממאנדאנט וויל אבער ניכט דיעזער אויפפאדערונג דער רעוואלוציאנערען פאלגען, ער ווילל איהנען דיא פעסטונג ניכט איבערגעבען, וועסהאלב נון דיא רעוואלוציאנערען זיינ דעם 30-טען אינסט גענען דיא פעסטונג באמבארדירען, אום דיאזעלבע מיט געוואלט צו ערשטירמען. דער דארטיגע קאמפף צווישען דען רעוואלוציאנערען אונד דעם רעגולערען טירקישען מיליטער דויערט אלזא שאן 3 טאגע.

איינע הייטיגע דעפעשע אים סעראיעווא בעריכטעט, דאס 450 קראנקע פאן אונזערען סאל-דאטען נאך בראד (אן אונזערער גרענצע) טראנס-פארטירט וואردען. נור דיא 380 שווער-פערוואונ-דעטען בלייבען אין סעראיעווא. צו דיעזען 380 פערוואונדעטען געהערען איך זאלבע, דיא נאך אין דען געפעכטען פאר דער אינגאהמע סעראי-יעווא'ס פערוואונדעט אונד נאך סעראיעווא גע-בראכט וואורדען. דער געזונדהייטס-צישטאנד אונ-זערער סאלדאטען אין סעראיעווא איזט יעטצט אין שלעכטער, דא מאנכע אן דארם-קאטאר אונד אן טיפיס ערקראנקטען.

דאס גייע בראנגטווייג-שטייער-געזעטץ.

(פאָרזעצונג.)

ב) טרעטען נאך איבערייבונג דער בע-טריעבס-אנמעלדונג פיר דען לעטצטען מאָ-נאט אונפאָרהערגעזעהענע אומשטענדע איין, וואָ-דורך דיא פאָרזעטצונג דעם בעטריעבעס איבער דיא אנגעמעלדעטע צייט הינים נאָטהווענדיג ווירד, זאָ מוס דיעס פאָר אללעס בייא דעם שטיי-ער-אמטע אין גלייכווירדיגער וויזע נאכגעוויזען ווערדען. איזט דיעס געשעהען, זאָ קאָנן פיר דיע-זען מאָנאט איינע ערגענצענדע אנמעלדונג אנגע-געבראכט ווערדען.

ג) דיא אנמעלדונג דעם ברענגערייא-בעטריע-בעס האט בייא יענעם שטייער-אמטע צו געשעהען, דעם דיא ברענגערייא צוגעוויעזען איזט. דיא אנמעלדונג זעלבסט מוס פאָלגענדע פונקטע ענטהאלטען: 1) פאָר- אונד צונאמען דעס אונ-טערנעהמערס, זאָ וויא דען אָרט אונד דיא הויז-נומער דער ברענגערייא; — 2) מאָנאט, טאג אונד שטונדע דעס בעגינגנס אונד דער בעענדיגונג דעס בעטריעבעס; — 3) פיר דען ערסטען מאָנאט דעס בעטריעבעס אָדער נאך איינער שאטטענגעהאבטען אונטערבריעבונג דעם בעטריעבעס אויך טאג אונד שטונדע דעס בעגינגנס דער פערוועندונג דעס זיסמאשינען-געפעססס; — 4) דיא נאטטונג דער שטאָפפּ, וועלכע צור בראנגטווייג-ערציינונג פערווענדעט ווערדען; — 5) צאהל אונד דאטום דער אמטליכען ערלעדיגונג בעטרעפפּס דער ליסטונגס-פעהיגקייט; — 6) דיא טעגליכע, וויא דיא אויך דיא גאנצע אנגעמעלדעטע צייט אנטאָללענדע שטייער.

ד) יעדע אנמעלדונג מוס אויף אמטליך פאָר-געדרוקטען בלאנקעטטען (פאָרמולאר) אין דרייא גלייכ-לייטענדען עקסעמפלארען אויסגעפערטיגט, ריין אונד לעזערליך געשריעבען זיין. דיא אנמעל-דונג דארף קיינע אבגעענדערטען אָדער ראדירטען שטעללען ענטהאלטען, דא זיא אין דיעזעם פאָללע ניכט אנגענאָממען ווירד.

ה) איין עקסעמפלאר דיעזער אנמעלדונג ווירד דעם איינרייכער!, מיט בעשטעטיגונג דעם טאגעס אונד דער שטונדע דער איבערייכונג פערזעהען, גלייכצייטיג מיט דער שטייער-באָללעטע צוריק-געשטעללט.

ו) צווישען דעם בעגינגע דער פערוועندונג דער זיסמאשי-העפען-געפעססע אונד דעם בעגינגע דעם בעטריעבעס דארף קיין לענגערער צייטרוים אלס 24 שטונדען זיין.

§ 8. מאָנאטליכע שטייער-פוישאלע.

א) איזט דיא מאָנאטליכע שטייער-פוישאלע איינמאל פעסטגעשטעללט ווערדען, זאָ מוס דיע-זעלבע אויך בעצאהלט ווערדען. זאָללטען אלזאָ אים לויפע דעם מאָנאטס פערשיעדענע שטאָפפּ-גאטטונגען צור פערווענדונג געלאנגען, זאָ איזט דיא שטייער-פוישאלע אין דער וויזע צו בערעכ-נען, אלס אָב אימער דיא האָהער בעשטי-ערטע שטאָפפּ-גאטטונג פערארבייטעט וואָר-דען וועדע.

ב) וואורדע דער בעטריעב וועהרענד דעם מאָנאטס, אים וועלכעם גרונדע אימער, איינגע-שרענקט אָדער גאר געשטאָרבען, זאָ האט דער אונ-טערנעהמער טראָטצדעם קיינען אנשפרוך אויף איינען נאכלאס אָדער איינע ערמעסיגונג דער שטייער-פוישאלע.

(פאָרזעטצונג פאָלגט.)

דיא גייא איינגעטרעטענען פרעמדערענטען, וועלכע דען אנפאנג דיעזעס יאָהרעס ניכט ערהאלטען האבען, מאָנען אונס דאס אנצייגען, דאמיט ווער איהנען דענזעלבען נאכזענדען קאָנען. — ביז צור 10-טען פאָרזעטצונג ווער-דען ווייר אום 500 בלעטער מעהר דרוקען לאסען, אום דען גייא איינטרעטענדען פרעמדערענטען דען אנפאנג דעס יאָהרעס אומאָנס נאכשיקען צו קאָנען.

געשעפטסבעריכט

פאָם פעסטער יאָהאנגס-מארקט.

דער עבען בעענדעטע פעסטער יאָהאנגס-ענטהייפטונגס-מארקט, וועלכער זאָנסט דער בעס-טע מארקט צו זיין פפלעגט, איזט דיעסמאל שלעכט אויסגעפאללען, עס וויארען וועניג קייפער ערשיע-נען, גראָסטענטהיילס איזט דער פריעז אם שלעכ-טען געשעפטס-גאנגע מאנכער ארטיקעל שולד.

שאפפעללע וואורדען 20000 שטיק פערקייפט אונד צוואר: דייטשוואָללענע דעקסיפרענע 2.20—2.40 נול. פאָרעהרענע 2.60—3.80 נולד. פער פאאר. — מעהרערע מוויענד באנאטער צו 2.60—3.50 נולד׳ פער פאאר. איינ-נע מוויענד מאצעדאָנישע צו 90—95 נולד. פער 102 שטיק, אונד 15000 שטיק שליישצען צו 90 — 105 נולדען פער 102 שטיק פערקייפט.

לאמם-פעללע וואורען 40000 שטיק צונע-פיהרט אונד נאָטטענטהיילס פערקייפט. בעצאהלט וואורדען באטשקער אונד באנאטער לייכטע נערבער-וואאר 75 — 90 נולד. שווערע קרישנערוואאר 100—115 נולד. — ווייסע ווענבערינער נערבערוואאר 75—78 נולד. דייטשוואָללענע נערבערוואאר 50 — 60 נולד. קרישנערוואאר 65 — 75 נולדען (אללעס פער 102 שטיק). שווארצ-נבייצעט זיע-בענבירינער וואָרען 40000 שטיק אם פלאטצע, דאָפאָן וואור-דען 25000 שטיק צו 140—145 נולד. פער 100 שטיק אין פארטיגען פערקייפט. 33000 שטיק שווארצנבייצעט מאָל. דויער ערצעלטען 210—215 נולד. פער 100 שטיק אין פארטיגן.

גאנס-פעללע וואָרען נור וועניג פארטיגן אים אבגעאנגען אונד פלאוואָגען דא אונד ערצעלטען 120—125 נולד. באָקע וואורדען מיט 4 נולדען פער פאאר בעצאהלט.

קיטצ-פעללע וואורדען 45000 שטיק, מהיילס ווענבערינער אונד מהיילס באנאטער צונעפיהרט אונד זאָ-פאָרט פיר פאריז נעקויפט; דיא פרייזע וואָרען פיר לייכטע האנדשוה וואאר 85—88 נולד. שווערע שוה-פעללע 125—134 נולדען פער 100 שטיק.

רויהוואאר ען (פעלצ-וואאר). דיא צו פוהרען אין דעמטליכען נאטטונגען וואָרען אונבערייטענד. זעהר נעווכס וואָרען פישאטטער- אונד פוכס-בעלגע פיר רוסישע רעכנונג. ווייר נאָטירען: אלישס, אונגאריש 2.50—3.50 נולד. פערסישע 4.50—4 נולד. — שווינמארדער האלטע 10—12 נולד. דונקלע 11—15 נולד. ווענבערינער בוים-מארדער 7.50—9 נולד. פשאָטטער 8.50—9 נולדען, פוכסע 3.50—4.50 נולד. דאכסע 2 נולד. האוזען פער 100 שטיק 30—32 נולד.

פעדערן וואורדען 120000 קילאָגראמס פער-קייפט. פיינע פעדערנ-נאטטונגען וואורדען צו 8—10 נולדען בילליגער פערקייפט. אללע אנדערען נאטטונגען ערהיל-טען דיא פייהערען פרייזע. מאן בעצאהלטע: רוסיש האָב-פיין 160—170 נולד. פיין 145—155 נולד. מיטעלפיין 120—135 נולד. — פלוימען, פיין 250—270 נולד. מיטעלפיין 220—240 נולד. אָרדינער 190—210 נולד.

האדערן (פעטצען). דיא פרייזע פאָן האדערן האבען זיך איין וועניג נעבעסערט. ווייר נאָטירען: ווייסע 20—22 נולד. האלבווייסע 16—17 נולד. קאנגליינע 12½—13½ נולד. פיינפאך 12—13 נולד. אָרדינער פאך 11—11½ נולד. בלויע לייגען 12—12½ נול. קאָפפאָן 5—5½ נול.

נעטרייר-געשעפט. פאָן וויצען וואר נעס-טערן פיעל צו מארקטע נעבראכט, דער פערקויף וואר גוט, פערקויפט וואורדען 1500 מעצר.

וויצען פרייס 500 מעטר-צענטנער 79.5 קילאָ 10.35 נולד. 200 מעטר-צענטנער 79.5 קילאָ 10.20 נולד. 200 מעטר-צענטנער 78 קילאָ 9.75 נול. 400 מעטר-צענטנער 76½ קילאָ 8.80 נולד. 260 מעטר-צענטנער 78.5 קילאָ 9.20 נולד. 100 מעטר-צענטנער 79 קילאָ 10.15 נול. 100 מעטר-צענטנער 78.5 קילאָ 9 נול. 75 קילאָ. 200 מעטר-צענטנער 79.5 קילאָ 10.05 נולד. 100 מעטר-צענטנער 78.5 קילאָ 9 נולד. 80 קילאָ. — 200 מעטר-צענטנער 79.5 קילאָ 10.20 נולד. 500 מעטר-צענטנער 77 קילאָ 9.20 נולד. 100 מעטר-צענטנער 77 קילאָ 9.25 נול.

וויצען פער הערבסט 12½—15 נולד.

קוקורוץ פער מאי-יוני 1879. 5.32 — 5.35 נולד.

האפער פער הערבסט 5.95 — 6 נולד.

רעפס קאָפל פער אויגוסט-סעפטעמבער 13½ — 13½ נול. באנאטער פער אויגוסט 12½—13½ נול.

פעסטער שלאכטפיה-מארקט. בייא דער אם 9-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע וואורדען 4366 שטיק נאָס- אונד 3568 קליין-פיה צו מארקט געבראכט. היפאָן וואורדען פערקויפט: 67 שטיערע, פער שטיק פאָן 40 — 165 נולדען. — 2333 אכסען דאס פאאר פאָן 120—405 נולד. 1568 קיהע דאס פאאר פאָן 115—220 נול. 90 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 60—175 נול. 188 שטיק בייפפל דאס פאאר צו 140—210 נול. 385 שטיק קעלבער דאס שטיק פאָן 10—24 נול. 3563 שטיק שאפ דאס פאאר 13—22 נולד. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען-פלייש 48 — —51 נולדען, קוה-פלייש 47 — 49 נולד. קאלב-פלייש 60—70 נולד. בייפפל-פלייש 42—46 נולד.—

לאָטטע-צעטונג פאָם 28-טען אויגוסט 1878.

דער מאנגשטאדט	20	8	10	70	52
לעמבערג	46	66	50	43	57
פראג	3	83	46	32	14

פערנאנווארטליכער רעדאקטער: מאיר בריר ריין.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע	קוואלדעטע פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
וויצען נייער נאנאטער	74	—.——.—
„ „ „	75	—.——.—
„ „ „	76	—.——.—
„ „ „	77	8.95 — 9.05
„ „ „	78	9.35 — 9.20
„ „ „	79	9 60 — 9 50
„ „ „	80	9,75— 9.65
„ שחיים „ „	74.	—.——.—
„ „ „ „	75.	—.——.—
„ „ „ „	76.	—.——.—
„ „ „ „	77.	9.25 — 9.15
„ „ „ „	78.	9.55 — 9.40
„ „ „ „	79.	9 85 — 9.75
„ „ „ „	80.	10.— — 9.95
„ פעסטער בארען	74.	—.——.—
„ „ „	75.	—.——.—
„ „ „ „	76.	—.——.—
„ „ „ „	77.	9.15 — 9.05
„ „ „ „	78.	9.45 — 9 30
„ „ „ „	79.	9 75 — 9 60
„ „ „ „	80.	9 85 — 9.80
„ וויסענבורגער „ „	74.	—.——.—
„ „ „ „	75.	—.——.—
„ „ „ „	76.	—.——.—
„ „ „ „	77.	—.——.—
„ „ „ „	78.	—.——.—
„ „ „ „	79.	—.——.—

פרוכטע	פער הקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	6.20—6.—
נערסטע מאלץ	62	7.25—6.50
נערסטע פוטטער	62	6.——5 80
האפער	41	6.——5.50
קוקורוץ באנאטער		5.75—5 60
אנדערער	73	5.60—5.50
הייזע		—.— —

וויצען	פער אָקאָבער	9.12	פרעמדערענטען 100 קילאָגר.
„	„	—.—	
„	פריהאר	9.35 —	
קוקורוץ	„	5 32	
נערסטע	„	— —	
האפער	אָקאָבער	5.95 —	
„	„	—.—	
„	רעפס	13.50	

נאללען-מעהל נופטער 0	21 50	100 קילאָגר.
„ 1	20 90	
„ 2	20 30	
„ 3	19 50	
„ 4	18 80	
„ 5	16 80	
„ 6	15 60	
„ 7	13 80	
„ 8	11 80	
„ 8½	9 40	

שטריטוס: אלטע פעסטער פרי הקטאָל	32.50	
„ נייע „ פאר פפלעל	30.25	

קורז-טאבעללע פאָם 29. אויגוסט

געלד-קורז	קר.	סל.
ווענער-אשיג	100	05
רוסישע	5	45
דעסטערייך-אונגארישע 8 נולדען נאָטל.		
שטיק (20 פראנקס)	9	23
נאפאלעאָנס	9	23
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	56	70
20 פראנקשטיקע	11	33
פאאיר וועכל	1	21

לאאזע		
1839-ער רשפרטשיל-לאוז נאנצע	310	—
רעפפע „ „	310	—
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאוז	107	—
1860-ער „ „ נאנצע	110	25
רעפפע „ „	119	50
1864-ער לאוז צו 100 נולדען	142	—
רעפפע „ 50 „	140	50
קאָמס רענטענלייז	24	50
פרייבורג-לאוז	26	50
פרעדיס-לאוז	162	75
קלאר-לאוז צו 40 נולדען	29	—
דאנוי-דאמפפשיפס-פאָרס-לאוז	90	—
אינסבריקער לאוז	19	—
קינדלרוויטש „ צו 10 נולדען	14	—
קראָקויער „ „ 20	14	75
אפנער „ „ 40	28	50
מאלסדי „ „ 40	30	—
וויאלסלאוז „ „ 10	14	75
מאלס-לאוז „ „ 40	38	75

לאאזע	קר.	סל.
אלצבורגער לאוז צו 20 נולדען	16	25
פס. נעגאס „ „ 40 „	35	25
פאאלסלוזער „ „ 20 „	19	50
פרעסבערער „ „ 100 „	117	75
רעפפע „ „ 50 „	61	—
וואלדשטיין „ „ 20 „	22	75
מוריישרעפפע „ „ 20 „	27	50
אונגארישע פרעמדענלאוז צו 100 נולד.	—	—
רעפפע צו 50 נולדען	80	—
וויענער לאוז	92	70

וויעדטה-פאאזע		
אונגארישע נוטרשאלפפסונגען	77	—
אדפשטיין-באנאטער	—	—
ווענבערגיישע	74	50
גאליציע	83	75
בוקאָוויגער	81	—
אונגארישע אייזענבאהנלאוזען	99	75
וויינגערנעס-אנלעהענס-אבלייזונגס-	83	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדי-		
טאנשטאלט צו 5 אינהאלט פרעמדע	93	50
דער אונגארישען דאמפפשקלע באהן צו		
5 אינהאלט פרעמדע	80	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדי-		
אנשטאלט צו 5 אנדר אינהאלט פר-		
עזנס	—	—
רעפפע צו 6 פרעמדע	—	—
דער פפרעמיענשיין-באהן	96	—

Budapest, 1878 Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

פֿרײַען דער געפֿאהר אײַסגעזעטצט זײַנד, עײַנע ענגײַט בלײַבען צו מײַסטען!״ — דײַזער אנטראַד וואָרדרע פֿאָן דען פֿערזאַמעלטען מײַנלײַדערן דעם פֿעראײַנעס מיט גראָסער בעגײַסטערונג אײַפֿגענאָמען. דאס ראַבבינאַט צו פֿאַרײַ האָט זײַך דענן אײַך מיט דעם אָבער-ראַבבינער דר׳ אדלער אין לאָנדאָן איבער דײַא האָכווײַכטיגע אנגעלעגענהײַט בערײַסט אײַנס אײַנפֿערנעהמען געזעטצט, ווײַא אללגעמײַן פֿערלײַטעט, ווײַל מאן דײַא אײַנרײַכטונג אײַנפֿיהרען, דאס יעדער פֿערהײַראַטעטע ײדישע פֿאַלראַט, בעפֿאָר ער אײַנס פֿעלד צײַעהט, זײַנער פֿרײַא אײַנען „גט על תנאי״ געבען, דאס הײַסט: אײַנען „בעדינגונגס-ווײַזע״ שײַדר-בריעף, דער נור אין דעם פֿאַללע גלײַכקראַפֿט ערהאלטען ווערען דער מאנן בײַ צו אײַנער בעשטײַממטען צײַט נאך בעענדיגונג דעם קרײַעגעס, ניכט הײַמקעהרט! דאס פֿאַרײַזער ראַבבינאַט שטײַצט זײַך דאהײַן, דאס אײַ צײַר צײַט דעם „מלכות בית דוד״, צײַר צײַט נעמלך, אלס דוד המלך אונד זײַנע נאכקאָמען אײַבער אײַזראעל הערשטען, אללגעמײַן אײַנגעגאַנגען פֿיהרטער ברײַך וואר; דאס יעדער פֿערהײַראַטעטע מאנן, בעפֿאָר ער אין דען קרײַעג צאָג, זײַנער פֿרײַא אײַנען זאָלבען „גט על תנאי״ אײַבערבײַבען מוסטע, וועלבען שאנדפֿינקט דר׳ אדלער אין דײַזער פֿראַגע אײַנגענומען, אײַזט נאך ניכט בעקאַנגט. פֿאָר-לײַפֿיג וואר זײַנע אנטוואָרט אײַנע אײַס״ײַבענדע אונד מאכטע בלאָס דײַא שאַרפֿזײַנײַגע בעמערקונג, דאס דורך אײַנפֿיהרונג אײַנעס „גט על תנאי״ נאָך ניכט יעדער געפֿאהר אײַנער „ענגט״ אבגעהאלפֿען ווערע! עס קאָנגטע נעמלך פֿאָלגענדער פֿאלל אײַנטרעטען: אײַן פֿערהײַראַטעטער מאנן אײַזט קינדערלאָז. זײַן בײַזדער מוסטע אין דען קרײַעג צײַעהען. אײַנטײַשען שטאַרב יעדאָך דער קינדער-לאָזע מאנן. ווערע נון זײַן בײַזדער צו הײַזזע, דאַ קאָנגטע ער זײַנער שײַנגערן „חלוצה״ געבען, דאס דאס ווײַעדער-פֿערהײַראַטען איהר געשטאַטטעט זײַא. נון אײַזט אבער דײַזער בײַזדער ניכט נאך הײַזזע געקאָמען: אײַן נאמע ערשײַנט ענטוויעדער אין דער ניכט נאנץ גענײַגטן טאָדטענ-לײַסטע אָדער אבער אונטער דען „פֿערשאָללענען״. עס פֿראַגט זײַך נון: דאס אזאלל מיט דײַזעראַר אײַנגלײַכען פֿרײַא געשעהען? זאָלל זײַא אײַנע „ענגט״ בלײַבען? דאַ קאָנגטע נור דאדורך אבגעהאלפֿען ווערדען, ווענן עטוײַא יעדער קינדערלאָזע מאנן, דעסטען ב ר ו ד ע ר אין דען קרײַעג צײַעהט, זײַנער פֿרײַא אײַנען „גט על תנאי״ געבען ווירדע, דאס הײַסט: אײַנען שײַדע-בריעף אונטער דער בעדינגונג, ווענן זײַן ב ר ו ד ע ר בײַ צו אײַנער בעשטײַממטען צײַט נאך בעענדיגונג דעם קרײַעגעס ניכט הײַמקעהרען זאָללטע! עס לײַענט אבער אײַזט דער האנד, דאס דײַזעער פֿלאן אונאײַספֿיהרבאר אײַזט! ערסטענס דעסהאלב ניכט, ווײַל זײַך יא דער מאנן אין דײַזעזם פֿאללע ז אָ ג ל ײַ ך פֿאָן זײַנער פֿרײַא טרענגען מוסטע! צוײַטענס אבער דעס-האלב ניכט, ווײַל דער ברײַדער גנדלך דאך אײַנגע טאגע אָרער שטונדען נאך דער אין דער „בעדינגונג״ פֿעסטגעזעטצטען צײַט הײַמקעהרען קאָנגטע, וואָבײַא ער אבער זײַנע פֿרײַא פֿערלאָרען העטטע, דאַ יא דער שײַדע-בריעף אינצײַשען צײַר פֿאללען גלײַכקראַפֿט געלאנגט זײַן ווירדע! — (מאן ווירד צוגעבען מוסטען, דאס דײַא בעמערקונג דעם דר׳ אדלער אײַנע רעכטע שאַרפֿזײַנײַגע אײַזט. עס אײַזט אונדעס אנדערבאר״ דאס ווײַל מאן בע-צײַגלך דער „חלוצה״, וואס דאך אײַן זעלטענער פֿאלל, ניכט אבהילפֿע פֿעפֿען קאָן, אײַן אנגע-לעגענהײַט דער „ענגט״ אײַבערהײַפֿט ניכטס געשע-הען זאָללטע. בעפֿרעמדענד אײַזט עס, דאס דײַא הערען זײַך ניכט אן דײַא ראַבבינען אין גאלײַצײַען אונד אונגאַרן ווענדען, דײַא אײַבער אײַנע זאָלבע פֿראַגע דאך עהער ענטשײַדען קאָנען, אלס עטוײַא דאס פֿאַרײַזער אונד לאָנדאָנער ראַבבינאַט! אײַבער-דײַעס שײַנט עס אונס, דאס דײַא אנגעלעגענהײַט ניכט בלאָס אײַנע רעלײַגײַאזע, זאָנדערן אײַך אײַנע ש ט אַ אַ ט ל ײַ כ ע זײַטע האט. פֿאָן זײַטען דער שטאַאַטס-געזעטצע אײַזט אײַבערהײַפֿט דאס „גט״ געבען? בעדײַטענד ערשײַערט וואָרדען, עס פֿראַגט זײַך דאהײַן: אָב דער שטאַאַט עס געשטאַטטען ווירד, דאס אללע פֿערהײַראַטעטען ײדישען סאָל-דאטען אײַהרען פֿרײַען אהנע ווײַטערעס אײַנען „גט על תנאי״ ערטהײַלען זאָללען. דאס העטטע אבער דער „כל ישראל חברים-פֿעראײַן״ אס עהעסטען אין בעטראַכט צײַעהען זאָללען, נאכדעם יא עבען אין פֿראַנקרײַך בײַזהער אײַנע עהע-שײַדונג אונטער קײַנען אײַסשטענדען שטאַטטהאַלטען אײַזט! עס דײַא דעם יעדאָך ווײַא אײַממער, ווײַר זעלבסט בעטראַכ-טען דײַזעזם „שאלות ותשובות״ אנגעזײַכטט דער אללגעמײַנען לאָנדײַזעהר אלס אײַסעראָרדענטלײַך דרײַנגענד אונד צײַטגעמעס!)

* (ש ר ע ק ל ײַ כ ע ס א ו נ ג ל ײַ ך ד ו ר ך ו ו אָ ל ק ע נ ב ר ײַ כ ע.) אין דער נאכט פֿאָן פֿרײַטאג אײַף זאמסטאג וואר אין מײַש-קאָלע אײַן שרעקלײַכער וואָלקענברוך, דער 500 מענשען אײַס אײַהר לעבען בראַכט אונד אײַנען גראָבען טהײַל דער שטאַדט צערשטאָרט. גאנצע נאַסטען פֿעהלען. בײַ געסטערן מײַטאג זײַנד אײַבער 300 טאָדטע אײַס דען פֿלוטהען הערײַסגעפֿישט וואָרדען, ווענלכע נון אללע צוזאַמען אין אײַנעס געמײַנשאַפֿטלײַכען גראָבען גראָבע בעגראָבען ווער-דען. צוײַטע הונדערט מענשען פֿעהלען נאָך, זײַא זײַנד נאָך ניכט אײַפֿגעפֿונדען, אונד אײַהר שײַקזאַל אײַזט דאס דײַזעזם פֿלאן אונאײַספֿיהרבאר אײַזט! ערסטענס דעסהאלב ניכט, ווײַל זײַך יא דער מאנן אין דײַזעזם פֿאללע ז אָ ג ל ײַ ך פֿאָן זײַנער פֿרײַא טרענגען מוסטע! צוײַטענס אבער דעס-האלב ניכט, ווײַל דער ברײַדער גנדלך דאך אײַנגע טאגע אָרער שטונדען נאך דער אין דער „בעדינגונג״ פֿעסטגעזעטצטען צײַט הײַמקעהרען קאָנגטע, וואָבײַא ער אבער זײַנע פֿרײַא פֿערלאָרען העטטע, דאַ יא דער שײַדע-בריעף אינצײַשען צײַר פֿאללען גלײַכקראַפֿט געלאנגט זײַן ווירדע! — (מאן ווירד צוגעבען מוסטען, דאס דײַא בעמערקונג דעם דר׳ אדלער אײַנע רעכטע שאַרפֿזײַנײַגע אײַזט. עס אײַזט אונדעס אנדערבאר״ דאס ווײַל מאן בע-צײַגלך דער „חלוצה״, וואס דאך אײַן זעלטענער פֿאלל, ניכט אבהילפֿע פֿעפֿען קאָן, אײַן אנגע-לעגענהײַט דער „ענגט״ אײַבערהײַפֿט ניכטס געשע-הען זאָללטע. בעפֿרעמדענד אײַזט עס, דאס דײַא הערען זײַך ניכט אן דײַא ראַבבינען אין גאלײַצײַען אונד אונגאַרן ווענדען, דײַא אײַבער אײַנע זאָלבע פֿראַגט דאך עהער ענטשײַדען קאָנען, אלס עטוײַא דאס פֿאַרײַזער אונד לאָנדאָנער ראַבבינאַט! אײַבער-דײַעס שײַנט עס אונס, דאס דײַא אנגעלעגענהײַט ניכט בלאָס אײַנע רעלײַגײַאזע, זאָנדערן אײַך אײַנע ש ט אַ אַ ט ל ײַ כ ע זײַטע האט. פֿאָן זײַטען דער שטאַאַטס-געזעטצע אײַזט אײַבערהײַפֿט דאס „גט״ געבען? בעדײַטענד ערשײַערט וואָרדען, עס פֿראַגט זײַך דאהײַן: אָב דער שטאַאַט עס געשטאַטטען ווירד, דאס אללע פֿערהײַראַטעטען ײדישען סאָל-דאטען אײַהרען פֿרײַען אהנע ווײַטערעס אײַנען „גט על תנאי״ ערטהײַלען זאָללען. דאס העטטע אבער דער „כל ישראל חברים-פֿעראײַן״ אס עהעסטען אין בעטראַכט צײַעהען זאָללען, נאכדעם יא עבען אין פֿראַנקרײַך בײַזהער אײַנע עהע-שײַדונג אונטער קײַנען אײַסשטענדען שטאַטטהאַלטען אײַזט! עס דײַא דעם יעדאָך ווײַא אײַממער, ווײַר זעלבסט בעטראַכ-טען דײַזעזם „שאלות ותשובות״ אנגעזײַכטט דער אללגעמײַנען לאָנדײַזעהר אלס אײַסעראָרדענטלײַך דרײַנגענד אונד צײַטגעמעס!)

* (ש ר ע ק ל ײַ כ ע ס א ו נ ג ל ײַ ך ד ו ר ך ו ו אָ ל ק ע נ ב ר ײַ כ ע.) אין דער נאכט פֿאָן פֿרײַטאג אײַף זאמסטאג וואר אין מײַש-קאָלע אײַן שרעקלײַכער וואָלקענברוך, דער 500 מענשען אײַס אײַהר לעבען בראַכט אונד אײַנען גראָבען טהײַל דער שטאַדט צערשטאָרט. גאנצע נאַסטען פֿעהלען. בײַ געסטערן מײַטאג זײַנד אײַבער 300 טאָדטע אײַס דען פֿלוטהען הערײַסגעפֿישט וואָרדען, ווענלכע נון אללע צוזאַמען אין אײַנעס געמײַנשאַפֿטלײַכען גראָבען גראָבע בעגראָבען ווער-דען. צוײַטע הונדערט מענשען פֿעהלען נאָך, זײַא זײַנד נאָך ניכט אײַפֿגעפֿונדען, אונד אײַהר שײַקזאַל אײַזט דאס דײַזעזם פֿלאן אונאײַספֿיהרבאר אײַזט! ערסטענס דעסהאלב ניכט, ווײַל זײַך יא דער מאנן אין דײַזעזם פֿאללע ז אָ ג ל ײַ ך פֿאָן זײַנער פֿרײַא טרענגען מוסטע! צוײַטענס אבער דעס-האלב ניכט, ווײַל דער ברײַדער גנדלך דאך אײַנגע טאגע אָרער שטונדען נאך דער אין דער „בעדינגונג״ פֿעסטגעזעטצטען צײַט הײַמקעהרען קאָנגטע, וואָבײַא ער אבער זײַנע פֿרײַא פֿערלאָרען העטטע, דאַ יא דער שײַדע-בריעף אינצײַשען צײַר פֿאללען גלײַכקראַפֿט געלאנגט זײַן ווירדע! — (מאן ווירד צוגעבען מוסטען, דאס דײַא בעמערקונג דעם דר׳ אדלער אײַנע רעכטע שאַרפֿזײַנײַגע אײַזט. עס אײַזט אונדעס אנדערבאר״ דאס ווײַל מאן בע-צײַגלך דער „חלוצה״, וואס דאך אײַן זעלטענער פֿאלל, ניכט אבהילפֿע פֿעפֿען קאָן, אײַן אנגע-לעגענהײַט דער „ענגט״ אײַבערהײַפֿט ניכטס געשע-הען זאָללטע. בעפֿרעמדענד אײַזט עס, דאס דײַא הערען זײַך ניכט אן דײַא ראַבבינען אין גאלײַצײַען אונד אונגאַרן ווענדען, דײַא אײַבער אײַנע זאָלבע פֿראַגט דאך עהער ענטשײַדען קאָנען, אלס עטוײַא דאס פֿאַרײַזער אונד לאָנדאָנער ראַבבינאַט! אײַבער-דײַעס שײַנט עס אונס, דאס דײַא אנגעלעגענהײַט ניכט בלאָס אײַנע רעלײַגײַאזע, זאָנדערן אײַך אײַנע ש ט אַ אַ ט ל ײַ כ ע זײַטע האט. פֿאָן זײַטען דער שטאַאַטס-געזעטצע אײַזט אײַבערהײַפֿט דאס „גט״ געבען? בעדײַטענד ערשײַערט וואָרדען, עס פֿראַגט זײַך דאהײַן: אָב דער שטאַאַט עס געשטאַטטען ווירד, דאס אללע פֿערהײַראַטעטען ײדישען סאָל-דאטען אײַהרען פֿרײַען אהנע ווײַטערעס אײַנען „גט על תנאי״ ערטהײַלען זאָללען. דאס העטטע אבער דער „כל ישראל חברים-פֿעראײַן״ אס עהעסטען אין בעטראַכט צײַעהען זאָללען, נאכדעם יא עבען אין פֿראַנקרײַך בײַזהער אײַנע עהע-שײַדונג אונטער קײַנען אײַסשטענדען שטאַטטהאַלטען אײַזט! עס דײַא דעם יעדאָך ווײַא אײַממער, ווײַר זעלבסט בעטראַכ-טען דײַזעזם „שאלות ותשובות״ אנגעזײַכטט דער אללגעמײַנען לאָנדײַזעהר אלס אײַסעראָרדענטלײַך דרײַנגענד אונד צײַטגעמעס!)

* (דײַא ערמאָרדונג דעס אײַטאַליעניישען כאָנ-זולס אין סעראײַעוו.) אײַנע ווײַטע נאכשטאַנד הײַער אײַנגעגראָבען דעפֿעשע מעלדעט, דאס דער אײַטאַליעניישע כאָנזול אין סעראײַעוו פֿאָן דען טורקישען רעוואָלוצײַאָנערען ערמאָרדעט ווירד. וואס דײַזעזר דאָרט פֿערשולדעט, דאס ווײַסען ניכט.

* (דײַא פֿאָרבעטער-שטעללע) אין טאָראָק-סעקט-מיקלײַש אײַזט בערײַשט בע-שטאַנד. דעסהאלב מאן אײַף דײַזעזלבע ניכט מעהר צו רעפֿלעקטירען ברײַכט.

ווענדען צו קאָנגען. אונזערע סינאגאָגע אײַזט אהנגעהרן שאָן זאָ יאָרײַנגס, ווײַר מײַסטען ײַא ערײַכטען לאַסטען. אײַהר קענגט דײַזען אראָלף נאָך ניכט! ער אײַזט אײַנער דער שלעכטעסטען יונגען, דען אײַך יע אײַס לעבען געזעהען האבע. שאָן זײַן בעפֿאנגען בעוײַזט, דאס ער אין מסור אײַזט. ווײַא ווירד ער יע סט דאנן מאכען, ווענן ער נאנץ פֿרײַעס שפֿעיל מיט דײַזעזם אונגעהײַערן פֿערגאנג, האבען ווירדע. — שאָן אײַס דיקזטע אײַף דײַא „נטע ײדישקײַט״ דרײַפֿען ווײַר אײַהם דײַזעזם פֿערגאנג ניכט אײַבערלאַסטען״

„מײַן לײַבער ר׳ יעקב! לאַסטעט דאַ דײַא „נטע ײדישקײַט״ אײַס דעם שפֿעלע. דײַזעזר „שאלה״ אײַזט בײַא מײַר „ערסט״; בײַא מײַר געוײַנגען אײַהר ניכט; בײַם נײַ קאָנגט אײַהר געוײַנגען, בײַא דער בעהאַרדע ווירד מאן דאס פֿערגאנגען אײַך צײַשפֿרעכען. דאס ווײַס אײַך!״ — אבער אײַך וואָרנע אײַך! פֿערגעסטען ניכט. ווײַר האבען אָבען אײַס הומפֿעל אײַנען אללווײַסענדען ריכטער, דער אײַך פֿאַטער פֿאָן ווײַטען אונד וואײַטען אײַזט! ווענן דײַא זינדע אײַנעס מענשען אײַזט ניכט בקאָנגט אײַזט, דײַפֿען ווײַר אײַהן ניכט אלס זינדער בעצײַכנען, אײַס געגענשטײַל: בײַא זאָללעס פֿאללע זאָגען אונזערע ווײַזען, „מאן מיסטע דאַ דײַא „נטע ײדישע הערפֿאָרזכען! נאָשט אללײַן קענגט אללע געהײַס-ניסטע אונד אללע געראָנגען״ פֿאָללגעס מײַר, מײַן לײַבער ר׳ יעקב, אונד ווײַר אין דײַזעזם פֿאללע ניכט זאָ האַס-הערצײַג״! —

דער ראַבבינער עטפֿערנטע זײַך, אונד ר׳ יעקב דאַכ-טע זײַך: „דײַזעזר ראַבבינער זינד נאנץ אונפֿראַכטײַשע אונד אונערפֿאהרענע מענשען, ײַא קענגען נור דײַא נמרא, ווײַס-טען אבער ניכט, ווײַס געלד אײַזט. קלנגע געשפֿעס-לײַשע זינד דײַא ניכט! ײַא מאכען דאָרט אײַהרען דרעם אין דער נמרא, זינד אבער ניכט אײַס שאגדע, אײַנער הערשאַפֿט אײַנע פֿאַרײַזע ײַאָללע אבצוהאנדלען. דורך זײַן „ششלי״ זאָלל אײַך דאַ זאָ אײַן גראָבעס פֿערמאנען פֿאללען לאַסטען אײַך מוסטע משונע זײַן! אונד נאָך דאצו פֿיר דײַזע לײַטע דאַ זאָלל אײַך דײַזעזם גראָבע פֿערמאנען לאַסטען! זאָלל אײַך לעבען, דאָך, דעם לײַבערס מאָבער, קאָנן אײַך מיט עטוײַאס עטוענגעס פֿרײַלײַך געהטען״!

שאָן אס דרײַסטען מאנע נאָך דער בעגרײַפֿנונג האַס-טע ר׳ יעקב געלעגענהײַט, זײַנע אבוײַסען בעקאָנגט צו מאכען. דער נון פֿערשטאָרבענע מאקס וואר בײַא דען ניכט-ײדישען אײַנוואָהנערן אין לעזנטען ווער בעלײַבט. דאַ ער אללען אײַנוואָהנערן דעם אָרטעס בעשעפֿטונג אונד פֿעל צו פֿערדײַנען געגעבען האטטע. פֿעלע אײַמע בײַערן ווענדען פֿאָן אײַהם ווײַלדער אײַנפֿערשטעטצט, דײַא ווענענען ײדען, דײַא דאָרט וואָהנטען, וואורדען וואהל נאָך מעהר אונטערשטעצט; אבער דײַא ײדען בעטראַכטעטען עס אלס אײַן מײַס. אלס דײַא נאָטהווענדײַגע פֿאָלגע אײַנעס זאָלבען לעבענס, ווײַא עס מאקס פֿיהרטע, ײַא אנטען: „ווענן מאן זאָ לעבען, מוס מאן ווענענטטענס פֿעל צדקה געבען״! דײַא בײַערן צײַעטען זײַך דאהײַר פֿעל דאנקבאַרער אונד אנערגײַכער ענטגאנגבער דער פֿאַטײַלײַ פֿאָן מאקס, דײַא מײַסטען ווײַטען בײַא דײַזעזם מאָרגעס-פֿאללע אונד קאָמען אײַף אָפֿס, אום דײַא צוריקגעבליבענע פֿאַטײַלײַ צו בעזוכען אונד צו טראָסטען.

אלס נון אײַף דער אָרט-ריכטער (דער אין באַהמען צוגלײַך פֿאָרשטעהער דער קאַטהאָלײַשען געמײַנדע אײַזט) געקאָמען וואר, אום אים נאָטען דער נאנצען קאַטהאָלײַשען געמײַנדע דאס בײַלײַד דער ערזאָרגדען פֿאַטײַלײַ אײַזצו-דרײַקען, ערהאָב זײַך אדאָלף, ננג איבער דײַא קאַסטע — נאָהם הונדערט טהאַלער הערײַס, איבערנאַב דײַא דעם אָרט-ריכטער מײַט דען וואָרטען: „אײַך גלײַכט אים ײַנגע מײַנגעס נאָטטעלינגען פֿאַטערס אָרצוגעהען, ווענן אײַך דײַזע סומע צור ערזאָרגונג פֿיר אײַערע נעמײַנדע שולע שפֿענדע״!

ר׳ יעקב, וועלכער בײַ יעטצט ווײַא אײַף נאדעלן געוועסען אײַזט, שפֿראָג נון אײַף אונד אנטפֿאָנען: „הערר ריכטער! ײַא דרײַפֿען דײַזעזם געלד ניכט אנגעהמען! דײַזער קאַבע אײַזט נאָך ניכט מאײַרען, ווענן נאָך יאהרען, נאָך ניכט מינדײַן) אונד האט דאהער ניכט דאס פֿערפֿי-גונגס-רעכט אײַבער דאס געלד״!

ײַא אונגלײַכלײַכע רעגונג, וועלכע בײַ יעטצט אין אײַהרעס יאַממער פֿערטעפֿט אונד ווײַא נערגאנקעלאָן דאַ-געוועסען וואר, ווכטע נון אײַהרען שואגער צו בעשווײַ-גען, דאַמט ער קײַנען חלול השם מאכע, דאַ אײַך מאקס ווערענד ווענעס לעבענס דײַא שולען אונטער-שטעטצע. — אבער דאהרוך וואר ר׳ יעקב נאָך מעהר נעײַגטצ״! — ווײַא הײַסט? הונדערט טהאַלער פֿיר דײַא דײַל? אײַזט דאס קײַן שנגען?

אראָלף וואורדע פֿאָר צאָרן פֿײַער-פֿאַם, ווענע אדערן אײַף דער שטײַרנע וואהרן פֿאָלל צום צערשפֿרענגען; ער, דעם עלכטס ווען פֿאַטער נעמאָלס אײַנען פֿער-ווײַז נאב, זאָלל זײַך פֿאָן ווענעס אנקעל, דען ער בײַ יעטצט נאָר ניכט נעקאָנגט אונד נעזעהען האט, פֿערבעטען לאַס-טען, פֿאָן ווענעס אײַנענען געלדע שפֿענדען צו מאכען!

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

פערשיע דענע נייאונקייטען.

* (אונזערע נייען דעפּעשיר-טען.) הייטע ווייס מאן נין שאָן נאנץ געוויס, וויא זיך דאס פארטייא-וויזען אים נייען ריישסטאג געשטאלטען ווירד. פאָן דען 413 דעפּוטירטען גע-האָרען 245 צור רעגיערונגס-פארטייא, וועהרענד 146 צו דען געגנערן דער רעגיערונג געהאָרען. — 16 דעפּוטירטע געהאָרען צו נאר קיינער פארטייא אונד 6 געהאָרען צור נאציאָנאלען פארטייא (דאס זינד נעמלידיך דיא ריייצען אונד סערבען.) פאָן דען 146 געגנערן דער רעגיערונג געהאָרען 71 צור פעראייניגטען אָפּעזיציאָן אונד 75 צו דען אי-סערסט-לינקען. אינדעסען האט יעטצט דיא לי-בעראלע רעגיערונגס-פארטייא איינע מעהרהייט פאָן 99 שטיממען. — יעטצט האט איך נאָך דער קראָאטישע לאנדטאג 35 דעפּוטירטע פיר דען אינ-גאריישען ריישסטאג צו וועהלען, אונד דיא מיס-טען דיעזער קראָאטישען דעפּוטירטען האלטען ביים דער רעגיערונג. דיא רעגיערונג ווירד דעמנאך אים נייען אונגאריישען ריישסטאגע איינע בעדייי-טענדע מאָיאָריטעט איך איהרער זייטע האבען.

* (אייניגע „שאלהות שובה“ וועגען דער בעזעטצונג באָסניעמס אונד דער הערצעגאָווינא.) איין אין פארין ערשיינענדעס יידישעס בלאטט בעריכטעט פאָלגענדעס: וויא בעקאנגט, עגטגעהען דעם הייזיגען פעראייגע „בל ישראל חברים“ קיין פינקט, וועלכער דיא אינטערעססען דער יודען בעריהרט, אין איינער ינגסט אבגעהאלטע-נען פעראזאמלונג דיעזעס פעראייגעס הייעלט דער גריזיג פרעזידענט אדאלף קרעמיעה איינע רעדע, אין וועלכער ער דיא בעזעטצונג באָסניעמס אונד דער הערצעגאָווינא זייטענס דער עסטערריי-אונגאריישען מאָנארכיע, פאָן יידישע שטאנדפינקטע בעשפּראך. הערר קרעמיעה זאגטע אינטער אנדערעם: „מאן וואר דער מיינונג, דאס דער איינמארש דער עסטערריי-אונגאריישען סאָל-דאטען אין דיא ביידען, בזיהער טירקישען פּאָ-ווינצען איין פריעדליכער זיין ווערדע. אללעס וואר דער אנזיכט, דאס דיא בעפאָלקערונג דיעזער פּאָ-ווינצען דאס ערשיינען דער עסטערריי-אונגאר-שען סאָלדאטען אלס ערלאָזונג פריידיג בעגריי-סען דירפטע. דיעזע האָפּפנונג גינג יעדאָך ליידער ניכט אין ערפּיללונג. עסטערריי-אונגארן האט רעכט בלוטיג קעמפּפען צו בעשטעהען, איך דיא נייעמאנד געפאָסט וואר. ווער דא הייראטען שולד איזט? דאס מאג איך דיעסמאל ניכט אינטערזוכען, דא איך יעטצט קיינע האדע פאָליטיק טרייבע, זאָ-דערן פיר דיא אינטערעססען דער יודען אין-טרעטען ווילל! — געוהרטע פעראזאמלונג! בע-דען בעוויז לייפערן וואָללען, וואס מיינעס ער-אבטענס דאפאָן הערייסקאָממען קאָننטע, ווענן מאן איינער יידישען פּאָליטיקער דיא דאס ווידערפּערהיי-ראטען געשאפטען זאָללטע, בלאָס אונד איינציג דעסהאלב, ווייל דער נאמע איהרעס מאننעס אין דער מיליטערישען טאָרטען-ליסטע פאָרקאָממט! נעהען ווייר יעדאָך ווייטער! ווער קריעגט-בעריכטע לייזט, דער האט דיא ערפאהרונג געמאכט, דאס סאָלדאטען אָפּט בלאָס אלס „פערשאָללען“ בע-ציכנעט ווערדען; דאס הייסט: זיא פעהלען, אהנע דאס מאן ערפאהרען קאָننטע, אָב זעלבע ערשאפ-סען וואָרדען, אין דער ערגענד איינעס וואלדע אן דען ערהאלטענען וואנדען געשטאָרבען, אָדער אבער בלאָס אין געפאנגענשאפט גערא̈הטהען אונד זאָנאך נאָך „אס לעבען“ זינד! איך פּאנג נין: וואס זאָלל אין זאָלכעס פאָללע איס דער אונגלקליכען פּייא ווערדען? זאָלל זיא עטוואס איינע עייגע „עגנדה“ בלייבען? מאן ווירד מיר צוגעבען, דאס מיר איין אינגער דעראָרטיגער פאָלל זאָ טרייריגער נא-טור איזט, דאס מאן אללעס איפּבעיעטען מיסטע אים דעס איבעל אין ארגענד איינער ווייזע אבצו-העלפען! ליידער ווערדען זאָלכע פעללע אין פאָל-גע דער אינפּיהרונג דער אללגעמיינען לאנד-ווערה ניכט פעראינגעלט, זאָנדערן רעכט הייפּיג פאָרקאָממען. וויא פיעלע הונדערטע פעטער אונד מעגגער אונד פאמיליען-פעטער ווערדען דא פלאָטצלך איהרע פאמיליען-קרייזען ענטרייסען, אים אין דען קאמפּף צו ציעהען! איך פּאנג נין נאָך איינמאל: וואס זאָלל דא פאָן יידישע שטאנדפּינקטע מיט דען צוריקגעבליעבענען, אונ-גליקליכען יידישען פּייען געשעהען? — זאָללטען דיעזע עטוואס, ווענן איהרע מעגגער ניכט ווי-דער היימקעהרען, עייגע „עגנדה“ בלייבען? — איזט דאס מעגליך? איזט עס יידיש? האבען דענן אונזערע ווייזען ניכט מאנכע עלייכטערנדע מאסרעגעלן איינגעפּיהרט, דאמיט זאָלך אונגליק-ליכע פּייען ניכט עייגע הילפּ- אונד שיטצלאָז הינשמאכטען? וועלכע ראָללע שפּיעלטען דאָך צו ציעהען דעם „תלמוד“ דיא זאָגענאנטען „תקנות ענגות“! יאָ, וועלכע ווייטיגע ראָללע שפּיעלטען דיא ווייזען איינרייכטונגען, וועלכע אינזערע „חכמים“ געטראָפּפען, אים זאָלכען איבעלשטענדען פאָרצו-ביינען! איר שטעללע דאהער דען אנטראג: דער „כל ישראל חברים-פּעראין“ מאנע דעם עהרווירד-דיגען ראבבינער-קאָללעגיאים צו פאריז דען אייפ-טראג געבען, זיך מיט אנדערען הערפאָרראגענדען ראבבינען אין איראָאָא דאריבער צו פערשענדי-גען, וואס פאָן יידיש-רעליגיאָזעס שטאנדפּינקטע געשעהען קאָننטע, דאמיט אנגעזיכטס דער אלל-געמיינען לאנדווערה ניכט זאָ צאהלרייכע יידישע אייגעס אונדעכט, ווענן מאן איהן אָבערפלעכליך בע-אוגטיהיילט!

„וויא האבען אללאָ קיינע כתובה פאָרגעפונדען?“ פאנגט דער ראבבינער דען מיט איהם פאָן דער בעערדיגנדען צוריקקעהרענדען ר׳ יעקב.

„„אין, רבי! דא מיין ברודער נאָך אס מאנע פאָר זיינעם מאָדע געשוואָרען האטטע, דאס ער אים שייב-מישע דיא כתובה האט, אבער איך מיר ניכט אללע מיהע גנאָממען, דיאיעלבע איפּפיגדען; אבער נאָך זאָרג-פעלטיגסטע אונד איפּפיגסטע וזכען קאָننטע איך קיינע שטאר פאָן דערזעלבען פּיגדען.“

„איך קען מעטאמאָרפּהאבען דיא פאָרגעפּיגדען?“

„איך דאס ניכט! אבער מיין ברודער האט מיר זעלבע געשאנדען, דאס ער קיין מעטאמאָרפּהאבען מאכטע. איין אָלכעס איזט דאהער ווייטער ניכט פאָרהאנדען.“

„וואס זאָלל נון מיט דעם גאָטען הינשדלאסטען פערמאנען (עובדן) געשעהען?“

„נון, וואס מיינט איהר רבי? וואס זאָלל מיט דעם „עובדן“ געשעהען? איך זעלבסט האבע שאָן הייריבער גע-נוג אונד פיעל נאכגעדאכט. איך גלייבע, דיא אנשוואָרט לייגטע אויף דער האנד; דאס פערמאָגען מיינעס ברודערס נעהאָרט מיר, זיינעס איינציגען אנפּיוואנדטען; — זיינער זונה אונד זיינען ממזרים נעהאָרט ניכטס!“

„מיין לייבער ר׳ יעקב! דיא אנשוואָרט לייגטע דא ניכט זאָ לייכט אויף דער האנד, וויא איהר מיינט. דאס וויב איזט הייר קיינע זונה, אונד דיא קינדער זינד קיינע ממזרים, איהר פערשטאָרבענער ברודער האט עס וואָהל מיט אונטערען נעבאָטען אונד געוועטצען ניכט זאָ גנעניא גענאָמ-מען; אבער איך גלייבע ניכט, דאס ער פעהיג וואר, איין אירטעס מערכען צו עטפּיהרען אונד מיט דעמזעלבען אין איינעס אלכען פערבאָטענען פערהעלטניססע צו לעבען אונד אונגעהעליכע קינדער צו ערצייגען. וויא איהר ווייסט, לעבטען אין מעהרען אונד באהמען טויזענדע אונד טויזענדע ווידען, דיא אים נעהיימען הייראטהען — אונד וויא לייכט קאָننטע מאן איינע כתובה פערליערען? ווענן מאנן אונד ווייב פעסט בעהויפּטען, מיט אינאנדער פערהייראטעט צו זיין, אונד ווייר איך דאס נעגענטהייל, איך דאס ניכטס, קיינע בעוויזע בייגען קאָننטע — דאנן, יא דאנן דריפען ווייר ניכט זאָ נאנץ אינפאך אנזען: דאס ווייב איזט איינע ווונה אונד דיא קינדער זיין ממזרים! ווערגאָללט איזט דאס איינע „שאלה“, וואָרויך דיא „תשובה“ קיינע זאָ לייכטע איזט.“

„אונד איך זאגע איך, רבי! איך בין איבערצייגט, דאס וויא אינפערהייראטעט וואָרען, איך קענע דיעזע ליבעריי-מאָטעע, אונד וויייס, דאס וויא איהרעס פאטער פאָן איהרער הייראטה נעאנט הערטע, וזנען וויא פערהי-ראטעט נעזוטען ווערען, איך האבע הייפאָן דיא פעסטעסטע איבערצייגונג; פאר אייגען ווייבע עקסיסטירט קיין „סוד“, וויא הערטע עס ווכר אונד נעזוטס ווענגסטענס איהרעס פאטערס עדקעקס. וויא הערטע ניכט זיך אונד ניכט איהרע קינדער פאָן דער נאנצען וועלט פערבאנדען לאסטען! איהר אר-מער פאטער שאפט אויס קרעקנוגס. — יעכט פיר רעכט נעהאָרט אייגענטליך דיעזעס פערמאָגען מיינעס אָנטעלס מיר! מיר, דעם עלטערן ברודער! ווענן ווייר דיעזעס פער-מאָגען דיעזען לייסען דא איבערלאסטען, דאנן ווייר עס באלד צו אללערהאנד שלעכטיגקייטען אויסגעזעטצט ווער-דען; איך אבער האָפּפע, עס צו בעסערן צוטעקען פער-מען; אבער איך גלייבע ניכט, דאס ער פעהיג וואר, איין אירטעס מערכען צו עטפּיהרען אונד מיט דעמזעלבען אין איינעס אלכען פערבאָטענען פערהעלטניססע צו לעבען אונד אונגעהעליכע קינדער צו ערצייגען. וויא איהר ווייסט, לעבטען אין מעהרען אונד באהמען טויזענדע אונד טויזענדע ווידען, דיא אים נעהיימען הייראטעטען — אונד וויא לייכט קאָننטע מאן איינע כתובה פערליערען? ווענן מאנן אונד ווייב פעסט בעהויפּטען, מיט אינאנדער פערהייראטעט צו זיין, אונד ווייר איך דאס נעגענטהייל, איך דאס ניכטס, קיינע בעוויזע בייגען קאָننטע — דאנן, יא דאנן דריפען ווייר ניכט זאָ נאנץ אינפאך אנזען: דאס ווייב איזט איינע ווונה אונד דיא קינדער זיין ממזרים! ווערגאָללט איזט דאס איינע „שאלה“, וואָרויך דיא „תשובה“ קיינע זאָ לייכטע איזט.“

„אונד איך זאגע איך, רבי! איך בין איבערצייגט, דאס וויא אינפערהייראטעט וואָרען, איך קענע דיעזע ליבעריי-מאָטעע, אונד וויייס, דאס וויא איהרעס פאטער פאָן איהרער הייראטה נעאנט הערטע, וזנען וויא פערהי-ראטעט נעזוטען ווערען, איך האבע הייפאָן דיא פעסטעסטע איבערצייגונג; פאר אייגען ווייבע עקסיסטירט קיין „סוד“, וויא הערטע עס ווכר אונד נעזוטס ווענגסטענס איהרעס פאטערס עדקעקס. וויא הערטע ניכט זיך אונד ניכט איהרע קינדער פאָן דער נאנצען וועלט פערבאנדען לאסטען! איהר אר-מער פאטער שאפט אויס קרעקנוגס. — יעכט פיר רעכט נעהאָרט אייגענטליך דיעזעס פערמאָגען מיינעס אָנטעלס מיר! מיר, דעם עלטערן ברודער! ווענן ווייר דיעזעס פער-מאָגען דיעזען לייסען דא איבערלאסטען, דאנן ווייר עס באלד צו אללערהאנד שלעכטיגקייטען אויסגעזעטצט ווער-דען; איך אבער האָפּפע, עס צו בעסערן צוטעקען פער-

---

פאָלייטאָן.

דאס פערשוואונדענע טעסטאמענט.

(11-טע פאָרטזעטצונג.)

אכטעס-קאפּיטעל.

מאנס דאריך וואר דאס לייכטע-בעגעגנעניס. דער פאָן דער נאכבאר-געמיינדע הערבינגרופּפענע יאבבינער הייעלט קיינע לייכטע-יעדע (מכסר). אינדעס איהם ר׳ יעקב ועלבסט זאגטע, דאס זיין פערשאָרבענער ברודער איין ינדער וואר. דא ער מיט אייגער פּייא אונפערהייראטעט לעבטע. מאן מאכטע דאהער מיט דעם „בערגבנסטע“ קיינע לאנגען נעשוכטען, עס נעשאה אויף דיא אייגאכטע וויייז — אונד באלד בעדעקטען דיא קאלטען ערד-שאָללען דיא איידישען אבערעסטע פאָן מאקס.

אלס דער אנגלקליכע אדאָלף נאך דער בעערדיגונג „קדיש“ זאגטע, וואר נעמאנד נעהיהרט. מאנכע האטטען זאָנאר הייפיר איינען שפּאָטטישען ווייטץ. יא זאָנאר דאס פיעלע יאמערן אונד וויינען דער אימען רעגינא וואיידע פאָן פיעלען מיסרייטעס. מאן הייעלט דאס פיר עטוואס גע-מאכטעס אונד „פערשעללטעס“. אויך הייריבער מאכטע מאן אייגען ווייטץ. מאן זאגטע: „נעראדע דייריגונג, דער ניכט דאוערנס, שטעהט אס לעגנסטען „שמונה עשרה“, דא ער ניכט וויייס, וואנן מאן פערטיג איזט אונד וואנן מאן „אויסגעהט“. אויך רעגינא גלייבט, וויא האבע פאָר דער וועלט נאָך צו וועגנג נעגייינט אונד נעגיאמעמרט. איהר הערין איזט אָהנעהין ניכט דאבייא, וויא ווייס דאהער ניכט, וואנן זיא שאָן אייפהערין קאָننטע.“

„יאָ, זאָ איזט דיא וועלט!“ וויא אָפּט טהוט מאן